

Vergaderjaar 2020–2021

35 526

Tijdelijke bepalingen in verband met maatregelen ter bestrijding van de epidemie van covid-19 voor de langere termijn (Tijdelijke wet maatregelen covid-19)

AG

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 februari 2021

Hierbij zend ik u een afschrift van mijn brief aan de Tweede Kamer over de toezegging actief informeren over covid-19 en bestrijden van desinformatie. Het betreft een toezegging die is gedaan tijdens het plenaire debat van 26 oktober jl. in de Eerste Kamer over de tijdelijke wet maatregelen Covid-19

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 februari 2021

In maart vindt de Tweede Kamerverkiezing plaats. In november heb ik uw Kamer geïnformeerd over een viertal maatregelen die ik neem in aanloop naar de Tweede Kamer verkiezingen om desinformatie tegen te gaan.¹ Ik breng u via deze brief graag op de hoogte van de voortgang van deze maatregelen. Daarbij ga ik ook in op de toezegging aan de Kamer om te kijken naar de geleerde lessen van de Amerikaanse presidentsverkiezingen, welke acties de internetdiensten hebben genomen en wat we van hen verwachten in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen. Tevens ga ik in op de toezegging (T03019) aan de Eerste Kamerleden Verkerk (CU) en Prins-Modderaar (CDA) dat de overheid actief zal blijven communiceren over het coronabeleid en zich zal inzetten voor actieve bestrijding van desinformatie en daarbij ook de zich steeds verder ontwikkelende wetenschappelijke kennis te betrekken.

Ontwikkelingen maatregelen

Gedragscode transparantie politieke advertenties

In samenwerking met politieke partijen en internetdiensten heeft International IDEA een gedragscode rondom politieke advertenties opgesteld. Deze gedragscode² is bij deze brief gevoegd. De gedragscode heeft tot doel de transparantie van politieke advertenties te vergroten. Alle politieke partijen die op dit moment in de Kamer vertegenwoordigd zijn, zijn benaderd om deel te nemen aan het proces rondom de totstandkoming van deze gedragscode. De afspraken waaraan partijen en internetdiensten zich committeren zien onder andere op de transparantie en het waarborgen van de integriteit van verkiezingen, het vermijden van misleidende inhoud, transparantie over (betaling aan) tussenpersonen voor het plaatsen van advertenties en het tegengaan van buitenlandse inmenging. Het proces heeft geresulteerd in een gedragscode die ondertekend is door 11 politieke partijen³ en 4 internetdiensten⁴. De ondertekening door politieke partijen vertegenwoordigt een ruime meerderheid van de huidige zetelverdeling in de Tweede Kamer. Uiteraard worden andere politieke partijen en internetdiensten ook uitgenodigd om de gedragscode te ondertekenen.

Intensiveren detectiemaatregelen

De opdracht om richting de verkiezingen de verspreiding van desinformatie te monitoren wordt uitgevoerd door DROG in nauwe samenwerking met Trollensics, diverse universiteiten en journalistieke organisaties. Data-analisten brengen in kaart of er op sociale mediaplatformen botnetwerken of nepaccounts actief zijn die desinformatie over het verkiezingsproces verspreiden. De monitoring wordt afgebakend tot verificatie van authentiek gedrag van accounts en heeft daarmee heeft betrekking op eventuele kunstmatige (gecoördineerde) manieren van het versterken en verspreiden van berichten. De inhoud van de berichten wordt niet beoordeeld door de onderzoekers. Hierin hebben onafhanke-

¹ Kamerstukken II, 2020/2021, 30 821, nr. 119.

² Ter inzage gelegd bij de Directie Inhoud.

³ GroenLinks, PvdA, PvdD, SP, ChristenUnie, D66, CDA, DENK, SGP, 50PLUS en VVD.

⁴ Snap, Facebook, Google (incl. YouTube) en TikTok.

lijke fact-checkers en de media een primaire rol. De resultaten van het open bronnenonderzoek worden vanaf 8 februari gepubliceerd op www.forensicjournalism.nl/tk2021.

Wijziging wet financiering politieke partijen

Het voorstel tot wijziging van de Wet financiering politieke partijen (Wfpp) is op 2 december ingediend bij de Tweede Kamer⁵. Uw Kamer heeft op 21 januari inbreng geleverd voor het schriftelijk overleg n.a.v. het indienen van het voorstel.

Informatieve website t.b.v. vergroten bewustwording

Het Netwerk Mediawijsheid heeft op 5 februari de website www.isdatechtzo.nl gelanceerd. Deze informatieve website heeft tot doel op een laagdrempelige te helpen bij het op waarde schatten van (des)informatie. Gericht op zowel burgers als professionele stakeholders, kan men op de website onder andere algemene informatie vinden over desinformatie, leren over de werking van filterbubbels en worden tips & tricks gegeven voor het op waarde schatten van informatie.

Maatregelen van internetdiensten

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties organiseert verkiezingstafels met partijen binnen en buiten de rijksoverheid die betrokken zijn bij de verkiezingen. Het doel van deze tafels is o.a. bewustwording creëren rondom digitale risico's en hierover kennis uit te wisselen. Ook internetdiensten hebben ook een verantwoordelijkheid in het tegengaan van desinformatie en zij kunnen een rol spelen in het juist informeren van kiezers over het verkiezingsproces. Tijdens twee bijeenkomsten hebben departementen en internetdiensten kennis uitgewisseld over maatregelen die de overheid en de internetdiensten nemen in aanloop naar de verkiezingen. Verder is gesproken over de lessen die zijn geleerd met betrekking tot de Amerikaanse presidentsverkiezingen.

De Amerikaanse verkiezingen brachten uitdagingen met zich mee vanwege de Covid-19 pandemie en de grote toename in het aantal briefstemmen. Internetdiensten geven aan proactief te hebben opgetreden tegen misinformatie en desinformatie. De internetdiensten, Facebook, Twitter, Google, Microsoft, TikTok en Snapchat nemen richting de Tweede Kamerverkiezingen maatregelen om misinformatie en desinformatie tegen te gaan en hierop extra alert te zijn. Deze platformen geven aan dat zij hebben geleerd dat het belangrijk is om kiezers te wijzen op geverifieerde, betrouwbare informatie. Daarom zijn de internetdiensten op de hoogte gebracht van de wijzigingen m.b.t. het reguliere verkiezingsproces in Nederland. Meerdere internetdiensten gaan via banners en labels doorverwijzen naar de officiële overheidsinformatie over de verkiezingen. Ook wordt door de internetdiensten samengewerkt met fact-checkers om gebruikers waar nodig door te verwijzen naar correcte informatie. Verder wordt door internetdiensten actief gezocht naar gecoördineerd niet-authentiek gedrag die berichten kunstmatig populairder kunnen laten lijken. Tevens geven enkele internetdiensten trainingen over digitale veiligheid aan politieke partijen en andere betrokken verkiezingspartijen.

⁵ Kamerstukken II, 2020/21, 35 657, nr. 3.

Tot slot

Zoals toegezegd aan de Eerste Kamerleden Verkerk (CU) en Prins-Modderaar (CDA) zal de overheid zich blijven inzetten voor actieve bestrijding van desinformatie. Daartoe is er al sinds 2019 een Rijksbrede aanpak⁶, waarin het betrekken van steeds verder ontwikkelende wetenschappelijke kennis een belangrijk onderdeel is van de actielijn «informatiepositie verstevigen». Waar het gaat om actieve communicatie over het coronabeleid en tegengaan van desinformatie op dit gebied is er een rol voor het Ministerie van VWS⁷. Voor de aanpak van desinformatie en misinformatie over COVID-19 vaccinatie wordt ook de reeds bestaande denktank desinformatie op het terrein van vaccinaties ingezet. Deze denktank bestaat uit een groep professionals met medische, wetenschappelijk en communicatie-expertise die op onafhankelijke, vrijwillige basis reageren op desinformatie of misinformatie. De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport werkt samen met de leden aan een structurele werkwijze van de denktank, zodat deze de komende tijd een effectieve bijdrage kan (blijven) leveren aan de aanpak van desinformatie.⁸

Waar het gaat om de komende Tweede Kamerverkiezingen zet ik mij in om digitale inmenging in deze verkiezingen tegen te gaan⁹. Samen met de maatregelen die voortvloeien uit de Rijksbrede strategie om desinformatie tegen te gaan en bovenstaande acties verwacht ik in samenwerking met alle betrokken organisaties tijdens de komende verkiezingen de impact van eventuele mis- en desinformatie te beperken. Ondanks de genomen maatregelen blijf ik de internetdiensten oproepen tot meer transparantie en een continue inzet om mis- en desinformatie op hun platformen aan te pakken, rekening houdend met de vrijheid van meningsuiting en pers. Ik kijk uit naar aangekondigde co-regulering uit het recente Europees Democratie Actieplan, en naar de verbeterde Europese gedragscode tegen desinformatie, inclusief betere monitoring.¹⁰ Tot de co-regulering van kracht is, blijf ik in gesprek met de internetdiensten om hen aan te spreken op hun verantwoordelijkheden.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

⁶ Kamerstukken II, 2019/20, 30 821, nr.91.

⁷ Kamerstukken II, 2020/21, 25 295, nr. 950.

⁸ Kamerstukken II, 2020/21, 32 793, nr. 529.

⁹ Kamerstukken II, 2020/21, 30 821, nr.118.

¹⁰ Kamerstukken II, 2020/21, 22 112, nr. 3028.